

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliarvm Omnium Generalium Et Provincialium Collectio Regia

Ab anno DLIII. ad annum DLXXVII.

Parisiis, 1644

Canones.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15324

sto auspice, in Turonica ciuitate Concilio concordante, iuxta conuiuentiam gloriosissimi domini Chariberti regis annuentis, coadunati pro pace & instructione ecclesie, opportunum credidimus subterannexa decreta conficere, & subscriptionibus propriis roborare, vt retundantur noxia, propagentur optata: ne taciturnitate silentii vitioforum criminum nutriri videretur licentia, non abscindi; & quæ opportuna erant pro qualitate temporis adiici, non putarentur negligi, sed procurentur impleri.

C A N O N E S.

I.

Placuit itaque sancto Concilio, interposita virtute domini Martini, in sancta basilica sua conscribi, vt bis ad Synodum annis singulis metropolitanus & comprouinciales sui, in locum quem deliberatio metropolitani elegerit, Deo propitiante, conueniant; aut si necessitas, sicut hactenus, ineuitabilis præpedierit, vel semel in anno, sine cuiuslibet excusatione personæ, id est regie vel priuatæ, sine cuiuscumque vtilitatis obstaculo, præter infirmitatis certissimæ labore præuentum, nullius occasione velaminis, habeat vnusquisque concursus: sed sicut dictum est, neque per impedimentum ordinationis regie, neque sub occasione vtilitatis, aut causæ propriæ, debeat a Concilio separari, Apostolo prædicante: *Quis nos separabit a caritate Christi? tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius?* & reliqua. Non debet spiritali operi etiam regalis præferri præceptio, cum primum in ecclesia sit mandatum: *Diliges Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua.* Vnde non debet præce-

Rom. 8.

Deut. 6.

ANNO
CHRISTI
567.

præcepto Domini persona cuiuslibet hominis anteponi, neque debet terrenæ conditionis actio vel persona terrere, quos Christus spe crucis armavit. Si quis episcoporum, vt superius dictum est, ad Synodum venire distulerit, vsque ad maiorem Synodum a metropolitano & comprouincialibus maneat excommunicatus: nec ei ex alia prouincia vllus episcopus interea communicare præsumat. Ipse enim suæ diuisionis præparat instrumenta, qui cum suis fratribus in membris ecclesiæ non concordat.

II.

Item decernitur propter illud cæleste mandatum, *Pacem meam do vobis*, vt pontificalis affectus ^{Ioan. 14.} inter confacerdotes inuiolabiliter conseruetur. Verum si pro peccatis, vt assolet, ex causa liuor emerferit, vt pendente certamine sibi inuicem reconciliari non possint, electis ab vtraque parte fratribus, id est presbyteris, præponderante dulcedine litis iacula finiant, & vota pacis acquirant. Nam qua fronte festucam de alterius oculo velit eruere, qui in suo trabem non respicit imminentem? aut quid in aliis arguat, a quo magis vitii fons inundat? Si quis autem ab vtraque parte, vt dictum est, electis presbyteris atque mediantibus fratribus, hoc est, suis membris, reconciliari neglexerit, cum ad Synodum venerit, non solum reatum coram coepiscopis se cognoscat incurrere, verum etiam congruæ poenitentia intelligat vindictam subire. Opportunum namque est illum animaduersione succumbere, qui intelligendo peccauit, & quod docere debuit, in seipso neglexit.

Concil. Tom. 12.

F f f f

III.

Ut corpus Domini in altari, non in imaginario ordine, sed sub crucis titulo componatur.

IV.

Ut laici secus altare, quo sancta mysteria celebrantur, inter clericos tam ad vigiliis, quam ad Missas, stare penitus non præsumant: sed pars illa, quæ a cancellis versus altare diuiditur, choris tantum psallentium pateat clericorum. Ad orandum vero & communicandum, laicis & feminis, sicut mos est, pateant sancta sanctorum.

V.

Ut vnaquæque ciuitas pauperes & egenos incolas alimentis congruentibus pascat secundum vires, ut tam vicani presbyteri, quam ciues omnes, suum pauperem pascant: quo fiet ut ipsi pauperes per ciuitates alias non vagentur.

VI.

Ut nullus clericorum vel laicorum, præter episcopos, epistolia facere præsumat.

VII.

Ut episcopus nec abbatem, nec archipresbyterum, sine omnium suorum compresbyterorum & abbatum consilio, de loco suo præsumat eiicere, neque per præmia alium ordinare, nisi factò Concilio tam abbatum quam presbyterorum suorum, quem culpa aut negligentia eiicit, cum omnium presbyterorum consilio refutetur.

VIII.

Quicumque episcopus illum, quem alter episcopus excommunicatum habet, postquam fuerit de

ANNO
 CHRISTI
 567.

ipſius excommunicatione commonitus, commu-
 nicare præſumpſerit, vſque ad Synodum excom-
 municatus habeatur.

IX.

Adiicimus etiam, ne quiſ Britannum, aut Ro-
 manum, in Armorico, ſine metropolitani aut com-
 prouincialium voluntate vel literis, epiſcopum or-
 dinare præſumat. Quod ſi quis contraire tentauerit,
 ſententiam in anterioribus Canonibus prolatam ob-
 ſeruet, & a noſtra caritate vſque ad maiorem Syno-
 dum ſe cognoſcat remotum & excommunicatum:
 quia merito a caritate noſtra, vel noſtris eccleſiis
 ſegregantur, qui patrum ſtatuta contemnunt.

X.

De familiaritatibus mulierum licet crebrius ſit in
 Canonibus replicatum, attamen neceſſe eſt, vt ſi ſe-
 cta virgulta, quæ male pullulauerant, redeant, rur-
 ſus fidei falce ſuccidantur, & iam radicitus eruan-
 tur. Nullus ergo deinceps clericorum, pro occa-
 ſione neceſſitatis, aut cauſa ordinandæ domus, ex-
 traneam mulierem in domo ſua habere præſumat.
 Et cum iubeamur victum aut veſtitum artificio-
 lo quærere, & manibus propriis laborare, quid opus
 eſt in domo ſerpentem includere pro veſte, quæ
 multiformem veſtem non propterea deponit vt nu-
 detur, ſed vt ſe, dum renouatur, oſtendat clario-
 rem? Nullus ergo clericorum, non epiſcopus, non
 preſbyter, non diaconus, non ſubdiaconus, quaſi
 ſanctimonialem, aut viduam, vel ancillam pro-
 priam, pro conſeruatione rerum in domo ſua ſtabi-
 lire præſumat; quæ & ipſa extranea eſt, dum non eſt

mater, aut soror, aut filia: quæ etiam pronior propinquabit ad culpam, dum dignoscitur subiecta dominatui. Si quis episcopus, aut presbyter, seu diaconus, aut subdiaconus, de hac re statuta patrum, vel nostra, temerare præsumperit, excommunicetur.

ANNO
CHRISTI
567.

X I.

Si quis episcopus ad distringendum eos qui in hac facilitate perdurant, negligens apparuerit, sicut in ipsa sancta basilica est publice recitatum, ex consensu communi atque totius populi, sententiam prædecessorū Canonum se incurrere omnino cognoscat: sic tamen, vt tam metropolitanus suis comprouincialibus, quam comprouinciales metropolitano suo, si resistere aut contemnere episcopum clerici sui præsumperint, dent omnino solatium. Et quia dixit sancta scriptura, *Frater fratrem adiuuans exaltabitur*; quicumque pro causa Dei fratri suo solatium commonitus dare distulerit, vsque ad Synodum remoueatur. Nam si episcopus se contemnentiens, fratres suos in solatium suum non commonuerit, ipse sciat qualiter reddat Domino rationem.

Pron. 18.

X II.

Episcopus coniugem vt sororem habeat, & ita sancta conuersatione gubernet domum omnem, tam ecclesiasticam, quam propriam, vt nulla de eo suspicio quaqua ratione confurgat. Et licet, Deo propitio, clericorum suorum testimonio castus viuat, quia cum illo tam in cella, quam vbi-cumque fuerit, sui habitent, eumque presbyteri & diaconi, vel deinceps clericorum turba iunio-

ANNO
 CHRISTI
 567.

rum, Deo auctore, conseruent: sic tamen, propter
 zelotem Deum nostrum, tam longe absint man-
 sionis propinquitate diuisi, vt nec hi qui ad spem
 recuperandam clericorum seruitute nutriuntur, fa-
 mularum propinqua contagione polluantur.

XIII.

Episcopum episcopam non habentem nulla se-
 quatur turba mulierum, licet saluetur vir per mu-
 lierem fidelem, sicut & mulier per virum fidelem,
 vt Apostolus ait. Nam vbi talis custodia necessa-
 ria non est, quid necesse est, vt miseria prosequa-
 tur, vnde fama confurgat? Habeant ministri ec-
 clesie, vtique clerici qui episcopo seruiunt, & eum
 custodire debent, licentiam extraneas mulieres de
 frequentia cohabitationis eiicere.

XIV.

Et ne occasio famam laceret honestatis, quia
 aliqui laici, dum diuersa perpetrant adulteria, hoc
 quod de se sciunt, in aliis suspicantur, sicut ait Se-
 neca, pessimum in eo vitium esse, qui in id quo in-
 sanit, ceteros putat furere. Vt ergo ipse sinistra exi-
 stimationis aditus amputetur, nullus sacerdotum
 ac monachorum colligere alium in lecto suo præ-
 sumat. Nec liceat monachis cellulas habere com-
 munes, vbi aut bini maneant, aut peculiare reponi
 possint: sed schola labore communi construatur,
 vbi omnes iaceant, aut abbate, aut præposito
 gubernante; vt dum duo vel tres vicissim legant &
 excubent, alii consolentur: vt non solum sit custo-
 dia corporum, sed & surgat pro lectione assidua
 profectus animarum.

Si qui in monasterio conuersi sunt, aut conuer-
ti voluerint, nullatenus exinde habeant licentiam
euagandi, nec, quod absit, vllus eorum coniugem
ducere, aut extranearum mulierum familiaritatem
habere. Nam si, vt supra dictum est, vxorem du-
xerit, excommunicetur, & de vxoris male sociatæ
consortio etiam iudicis auxilio separetur. Quod si
iudex ad hoc solatium dare noluerit, excommuni-
cetur. Qui infelix monachus tali coniunctione fœ-
datus, si per cuiuscumque patrociniū se conatus
fuerit defensare, & is qui in hac pertinacitate per-
durat, & illi qui eum exceperint ad defensandum,
ab ecclesia segregentur, donec reuertatur ad septa
monasterii, & indictam ab abbate, quamdiu ei
præceptum fuerit, agat pœnitentiam, & post satis-
factionem reuertatur ad gratiam.

XVI.

Vt mulier intra septa monasterii nullatenus in-
troire permittatur. Si abbas in hac parte, aut præ-
positus negligens apparuerit, qui eam viderit, &
non statim eiecerit, excommunicetur.

XVII.

De ieiuniis vero antiqua a monachis instituta
feruentur, vt de pascha vsque ad quinquagesimam,
exceptis rogationibus, omni die fratribus pran-
dium præparetur: post quinquagesimam tota heb-
domade ex asse ieiuent. Postea vsque ad Kalen-
das Augusti ter in septimana ieiuent, secunda,
quarta & sexta die, exceptis his qui aliqua infirmi-
tate constricti sunt. In Augusto, quia quotidie Mis-

ANNO
CHRISTI
567.

ſæ ſanctorum ſunt, prandium habeant. In Septem-
bri toto, & Octobri, & Nouembri, ſicut prius
dictum eſt, ter in ſeptimana. De Decembri uſque
ad natale Domini, omni die ieiuent. Et quia in-
ter natale Domini & epiphania omni die feſtiuita-
tes ſunt, itemque prandebunt. Excipitur triduum
illud, quo ad calcandam gentilium conſuetudi-
nem, patres noſtri ſtatuerunt priuatas in Kalendis
Ianuarii fieri litanias, vt in eccleſiis pſallatur, & hora
oſtaua in ipſis Kalendis circumciſionis Miſſa Deo
propitio celebretur. Poſt epiphania uero uſque ad
quadrageſimam ter in ſeptimana ieiuent.

XVIII.

Itemque pro reuerentia domini Martini, vel
cultu ac uirtute, id ſtatuiſmus obſeruandum, vt
tam in ipſa baſilica ſancta, quam in eccleſiis noſtris,
iſte pſallendi ordo ſeruetur. Vt in diebus feſtis ad
Matutinum ſex antiphonæ binis pſalmis explicen-
tur: toto Auguſto manicationes fiant, quia feſtiui-
tates ſunt & Miſſæ ſanctorum: Septembri ſeptem
antiphonæ explicentur binis pſalmis: Octobri octo
ternis pſalmis: Nouembri nouem ternis pſalmis:
Decembri decem ternis pſalmis: Ianuario & Fe-
bruario itidem uſque ad paſcha. Sed vt poſſibilitas
habet, qui facit amplius pro ſe, & qui minus, vt po-
tuerit. Super eſt vt uel duodecim pſalmi expedian-
tur ad Matutinum: quia patrum ſtatuta præcepe-
runt, vt ad Sextam ſex pſalmi dicantur cum alle-
luia, & ad Duodecimam duodecim, itemque cum
alleluia. quod etiam angelo oſtendente didicerunt.
Si ad Duodecimam duodecim pſalmi, cur ad Ma-

tutinum non itemque vel duodecim explicentur?
 Quicumque minus quam duodecim psalmos ad
 Matutinum dixerit, ieiunet vsque ad vesperam,
 panem cum aqua manducet, & non illi sit altera in
 illa die vlla refectio. Et qui hoc facere contempse-
 rit, vna hebdomada panem cum aqua manducet,
 & ieiunet omni die vsque ad vesperam.

XIX.

Archipresbyteri vicani, & diaconi, & subdia-
 cono, non quidem omnes, sed plures in hac suspi-
 cione tenentur a populo, quod cum coniugibus
 suis maneant. Pro qua re hoc placuit obseruare, vt
 quotiescumque archipresbyter, seu in vico man-
 ferit, seu ad villam suam ambulauerit, vnus lector
 canonicorum suorum, aut certus aliquis de nume-
 ro clericorum cum illo ambulet, & in cella, vbi il-
 le iacet, lectum habeat pro testimonio. Septem ta-
 men inter subdiaconos & lectores, vel laicos ha-
 beat concessos, qui vicissim septimanas suas cum
 illo facere omnino procurent: & qui distulerit, fu-
 stigaretur. Et si in hoc presbyter negligens inuentus
 fuerit, quod non hoc sic implere contendat, tri-
 ginta diebus communionem priuetur, donec poenit-
 entiam agat, & sic reuertatur ad gratiam. Reliqui
 presbyteri, & diaconi, & subdiaconi vicani hoc
 studio se custodiant, vt mancipiola sua ibi ma-
 neant, vbi vxores suæ: illi tamen segregatim soli-
 tarii in cella iaceant, & orent, & dormiant. Nam
 qui vxores non habent, in parte de mancipioliis suis
 habeant cellulas segregatim, vbi & ipsi itidem &
 orent segregati, & dormiant. Nam si inuentus fue-
 rit

ANNO
 CHRISTI
 567.

rit presbyter cum sua presbytera, aut diaconus cum sua diaconissa, aut subdiaconus cum sua subdiaconissa, annum integrum excommunicatus habeatur, & depositus ab omni officio clericali, inter laicos se obseruare cognoscat: eo tamen permisso, vt inter lectores in psallentium choro colligatur. Illi vero archipresbyteri, qui talem cautelam super iuniores suos habere noluerint, & non eos habuerint studio distringendi, ab episcopo suo in ciuitate retrudantur in cellam, ibique mense integro panem cum aqua manducant, & pœnitentiam agant pro sibi credito clero: quia nulli clericorum, iuxta sententiam Canonum, cum coniuge sua manere permittitur. Et quia hæresis Nicolaitarum per Nicolai facilitatem surrexit, vbi legitur ista hæresis presbyterorum a quo presbytero primum surrexit? etiam quod nullus potuit æstimare, quod aude- ret ille qui corpus Domini consecrat, talia perpetrare, nisi tempore nouissimo pro peccatis nostris illa surrexerunt. Si illi diaconi sententia episcoporum damnati sunt, & hæretici reputati; ac si tales diaconi illi subiacent maledictioni, quos patrum statuta pro hac causa damnarunt: quid illi infelices presbyteri, qui tali sunt peccato subiecti, vt alios trahant in præcepsum secum, qui eos tali ordine viuere cernunt; & qui deberent esse forma præcepti, ipsi inueniantur norma peccati? Rectius est vt caput morbidum, si curari non potest, amputetur, quam grex per eundem inficiatur. Talis ergo sacerdos & pastor non debet a populo venerari, sed renui, qui non formam disciplinæ,

Concil. Tom. 12.

Gggg

fed vitii docet , dum seipsum non corrigit.

X X.

ANNO
CHRISTI
167.

Et quia in sententia papæ Innocentii ad Victri-
cium episcopum Rothomagensem lata , legitur
scriptum de virginibus quæ Christo spiritaliter nu-
pserunt , & velari a sacerdote meruerunt , si postea
nupserint , quod vix etiam ad agendam pœnitentiam
mereantur accedere ; quia sic dicit : *Si enim de
omnibus hæc ratio custoditur , ut quæcumque viuente
viro alteri nupserit , habeatur adultera ; quanto magis
& illa damnanda est , quæ ante immortalis sponso se
coniunxerat , & postea ad humanas nuptias transmi-
grauit ?* Et adiecit : *Hæc vero quæ necdum sacro ve-
lamine tectæ sunt , tamen in proposito virginali semper
se manere simulauerunt , licet velatæ non sint , si postea
nupserint , his agenda aliquanto tempore pœnitentia est ,
quia sponsio earum a Deo tenebatur . Nam si inter homi-
nes solet bonæ fidei contractus nulla ratione dissolui ,
quanto magis ista pollicitatio , quam cum Deo pepige-
runt , solui sine vindicta non debet ?* Post hoc de vi-
duis adiunxit : *Nam si Paulus apostolus , si quæ a pro-
posito viduitatis discesserunt , dixit eas habere damna-
tionem , ubi ait : Quia primam fidem irritam fecerunt ,
&c.* Quis sacerdotum contra decreta talia , quæ a
fede apostolica processerunt , agere præsumat ? vel
quis , quod peius est , contra sententiam , quam vas
electionis Paulus apostolus spiritu sancto ministran-
te promulgauit , aliud conscribere vlla ratione
præsumat , cum dicat ipse per Spiritum sanctum :
Qui prædicauerit præter id quod prædicauimus , ana-
thema sit ? Et quorum auctorum valere possit præ-

27. qu. 1.
Quæ Chri-
sto.

Cap. 12.

Cap. 13.
27. qu. 1.
Hæc vero.

Galat. 1.

ANNO
 CHRISTI
 567.

dicatio, nisi quos sedes apostolica semper aut in-
 tromisit, aut apocryphos fecit, & patres nostri hoc
 semper custodierunt, quod eorum præcepit au-
 ctoritas? Nos ergo hoc sequentes, quod vel apo-
 stolus Paulus, vel papa Innocentius statuit, in Ca-
 nonibus nostris inserentes, statuamus obseruan-
 dum, vt nullus sacratam Deo virginem, quæ in ho-
 norem Christi vestem mutauit, aut rapere, aut
 competere, aut sibi coniugem sociare præsumat:
 quia etiam lex Romana constituit, vt quicumque
 sacratam Deo virginem, vel viduam fortasse ra-
 puerit, si postea eis de coniunctione conuenerit,
 capitis sententia feriantur. Item: *Si quis non dicam*
rapere, sed attentare matrimonii iungendi causa sacram
virginem ausus fuerit, capitis sententia feriatur. Cum
 etiam in chronicis habeatur de virginibus genti-
 lium tempore, quæ se deæ Vestæ sacrauerant, post-
 misso proposito, & corrupta virginali gratia, le-
 gali sententia viuas in terra fuisse defossas. Si pro-
 fana colentes tali sententia condemnata, quanto
 magis quæ in honorem redemptoris sui se
 veste mutauerint, & perseuerare noluerint, utique
 grauem debent expectare sententiam? Sicut in A-
 relateni Synodo habetur insertum: *De puellis quæ*
se vouerunt Deo, & præclari nominis decore florue-
runt, si post vigesimum quintum præsertim ætatis suæ
annum ad terrenas nuptias sponte transferint, id custo-
diendum esse decreuimus, vt cum his quibus se alligau-
runt, communionem priuentur: ita vt eis postulantibus
pænitentia non negetur, cuius pænitiæ communitio
multo tempore differatur. Cum etiam id in antiquis

L. i. cod.
 Theod. De
 raptu vel
 matr.

Cod. cod.
 l. 2.

Concil. A-
 rel. II. c. 32.

Concil. Tom. 12.

Gggg ij

Concil. Mi-
leu. c. 26.

Mileuitanis Canonibus fuerit statutum : *Item placuit, ut quicumque episcoporum necessitate periclitantis pudicitiae virginalis, cum vel petitor potens, vel raptor aliquis formidatur, vel si aliquo etiam mortis scrupulo periculoso compuncta fuerit, ne non velata moriatur, aut exigentibus parentibus, aut his ad quorum curam pertinet, velauerit virginem, seu velauit intra viginti quinque annos aetatis, non ei obsit Concilium, quod de istorum annorum numero constitutum est.* Nos vero quos lex perimi iubet, si cupiunt audire praconem, volumus ut conuertantur ad vitam. Nam perimendi sunt oris gladio, & a communione priuandi, si relicta sibi decreta seniorum obseruare noluerint, & pastorem suum audire despexerint, & esse separati noluerint. Qui ergo in hac pertinacia durare voluerint, & plus in volutabro malae conuersationis permanere, quam se de vetito coniugio separare, perenni excommunicatione damnentur. Et quicumque episcoporum, aut presbyterorum, vel diaconorum, aut subdiaconorum, eos communicare praesumpserit, usque ad Synodum ab omnibus episcopis excommunicatus habeatur. Et excludatur excusationis adinuentio, quam modo aliqua dicere meditantur, quod propterea se veste mutauerint, ne eas inferiores personae macularent : cum non solum domini gloriosae memoriae Childebertus & Clotharius reges constitutionem legum de hac re custodierint & seruauerint, quam nunc dominus Charibertus rex successorum praeepto suo roborauit, ut nullus ullam puellam absque parentum voluntate trahere aut

ANNO
CHRISTI
567.

ANNO
CHRISTI
567.

accipere præsumat. Quæcumque ergo timet violentiam, & non vult habere maritum, refugiat ad ecclesiam, donec propinqui possint eam principis imperio, aut sacerdotis vel ecclesiæ beneficio liberare & defendere, ac condigno sociare marito. Nam quæ se veste mutauerit, absque dolo in eo proposito quod disposuit, perseverare procuret. Illud vero quod aliqui dicunt; vidua quæ benedicta non fuit, quare non debet maritum accipere? cum omnes sciant quod nunquam in canonicis libris legitur benedictio vidualis: quia solum propositum illi sufficere debet, sicut in Epaonensibus Canonibus a papa Auito, vel omnibus episcopis conscriptum est: *Viduarum consecrationem, quas diaconas vocant, ab omni regione nostra penitus abrogamus.* Et expressius decretum est in Synodo Arelatensi: *Professas viduas, si in incontinentia persistierint, cum raptoribus esse damnandas.* In prophetis legitur, quia de alienigenis contra interdicta Dei Hebræi sortiti vxores, populum Dei a gentibus superatum. post prædicante propheta, quia dimisere vxores & filios, & separauerunt se ab illicitis coniugiis, statim victoriam fuisse secutam. Quicumque ergo de laicis ingenuus cum talibus excommunicatis communicare præsumserit, excommunicatum se esse cognoscat.

Conc. E.
paon. c. 21.

Conc. Arel.
II. c. 46.

X XI.

^d De incestis vero coniunctionibus censuimus statuta Canonum vetera non irrumpi. Satis enim facimus, si in hac parte statuta prisca seruemus. Sed propterea fuit iterare necessarium, quia dicunt plu-

Gggg iij

res quasi illud per prædecessorum negligentiam sacerdotum illis non fuisset apertum. Sed reuera mentiuntur, cum sciamus tales ac tantos viros nullatenus huic negligentia subiacuisse, sed hoc quod scripturæ sanctæ testantur, assidue prædicasse. Propterea placuit etiam de voluminibus librorum pauca perstringere, & Canonibus inferere, vt excepta lectio de aliis libris in vnum, recitetur ad populum.

Leuit. 18.

Sic enim Dominus locutus est: *Custodite leges meas atque iudicia, quæ faciens homo viuet in eis. Ego Dominus. Turpitudinem patris tui, & turpitudinem matris tuæ non discooperies: mater tua est, non reuelabis turpitudinem eius. Turpitudinem uxoris patris tui non discooperies: turpitudinem enim patris tui est. Turpitudinem sororis tuæ ex patre, siue ex matre, quæ domi vel foris genita est, non reuelabis. Turpitudinem filia filii tui, vel neptis ex filia, non reuelabis, quia turpitudinem tua est. Turpitudinem filia uxoris patris tui, quam peperit patri tuo, & est soror tua, non reuelabis. Turpitudinem sororis patris tui non discooperies, quia caro est patris tui. Turpitudinem sororis matris tuæ non reuelabis, eo quod sit caro matris tuæ. Turpitudinem patris tui non reuelabis, nec accedes ad uxorem eius, quia tibi affinitate coniungitur. Turpitudinem nurus tuæ non reuelabis, quia uxor filii tui est, nec discooperies ignominiam eius. Turpitudinem uxoris fratris tui non reuelabis, quia turpitudinem fratris tui est. Turpitudinem sororis tuæ & filia eius non reuelabis. Filiam filia eius, & filiam filia illius non sumes, vt reueles ignominiam eius, quia caro illius sunt, & talis coitus incestus est. Sororem uxoris tuæ in pel-*

ANNO
CHRISTI
567.

ANNO
 CHRISTI
 567.

licatum illius non accipies, nec reuelabis turpitudinem eius. Cum uxore proximi tui non coibis, nec seminis commixtione maculaberis. Maledictus homo qui faciet sculptile & conflatile, abominationem Domino, opus manuum artificum, ponetque illud in abscondito. & respondebit omnis populus, & dicet: Amen. Maledictus qui non honorat patrem suum, & matrem suam. & dicet omnis populus: Amen. Maledictus qui transfert terminos proximi sui. & dicet omnis populus: Amen. Maledictus qui errare facit cæcum in itinere. & dicet omnis populus: Amen. Maledictus qui peruertit iudicium aduenæ, pupilli ac viduæ. & dicet omnis populus: Amen. Maledictus qui dormit cum uxore patris sui, & reuelat operimentum lectuli eius. & dicet omnis populus: Amen. Maledictus qui dormit cum sorore sua, filia patris sui, siue matris suæ. & dicet omnis populus: Amen. Maledictus qui dormit cum socru sua. & dicet omnis populus: Amen. Maledictus qui clam percusserit proximum suum. & dicet omnis populus: Amen. Itemque ait sacra sententia legum, quæ in hac explanatione omni homini, tam docto quam indocto aperta est, vt quisquis aut sororis, aut fratris filiam, aut certe gradu consobrinam, aut fratris uxorem, sceleratis sibi nuptiis iunxerit, huic poenæ subiaceat, vt de tali consortio separetur; & reliqua. Item alia: Quæcumque mulier sororis suæ maritum post mortem illius acceperit, vel si quis ex viris mortua uxore sororem eius aliis nuptiis sibi coniunxerit, nouerit tali consortio se esse notabilem. In Synodo Aurelianensi, quam inuictissimus

Deuter. 27.

Cod.
 Theod.
 De incestis
 nupt. l. 3.

Cod. eod.
 l. 4.

Conc. Au-
rel. l. c. 18.Conc.
Epaon.
c. 30.

rex Clodoveus fieri supplicavit, sic decretum est: ANNO
CHRISTI
567.
*Ne superstes frater torum defuncti fratris præsumat
ascendere, neve sibi quisquam amissæ uxoris sororem
audeat sociare: quod si fecerint, ecclesiastica districtio-
ne feriantur. In Epaonensibus Canonibus a papa
Auito, vel reliquis episcopis, constitutum est: In-
cestis coniunctionibus nihil prorsus veniæ reservamus,
nisi cum adulterium separatione sanauerint. Incestos
vero, nec ullo coniugii nomine præuelandos, præter
illos, quos vel nominare funestum est, hos esse censui-
mus. Ut si quis relictam fratris, quæ pene prius soror
extiterat, carnali coniunctione violauerit: si quis insu-
per germanam uxoris suæ acceperit: si quis nouer-
cam duxerit: si quis consobrinæ sobrinæve se societ, ab
ecclesia segregetur. Quod ut a præsentis tempore probi-
bemus, ita ea quæ sunt antè instituta non solvimus.
Si quis relictæ auunculi misceatur aut patrui, vel
priuignæ concubitu polluatur. Sane quibus coniunctio
illicita interdicitur, habebunt ineundi melioris coniugii
facultatem. In Canonibus etiam Aruernensibus a
beatissimis patribus sic habetur insertum: Si quis
relictam fratris, sororem uxoris, priuignam, consobri-
nam, sobrinamve, vel relictam patrui vel auunculi,
carnalis contagii crediderit consortio violandam, &
ausu sacrilego auctoritatem diuinæ legis ac iura naturæ
perruperit, & cui caritatis ac piæ affectus solatia ex-
hibere debuerat, suorum hostis ac pudicitæ expugnator,
vim inferre tentauerit, apostolicæ constitutionis sen-
tentia feriatur; & quamdiu in tanto versatur sce-
lere, a Christiano cætu atque conuiuio, & ecclesiæ
communione priuabitur. Nos hoc quod patres nostri
statue-*

Conc. Ar-
uern. c. 11.

ANNO
 CHRISTI
 567.

statuerunt, in omnibus roboramus: quia præcepto Domini, Apostolo prædicante, docemur, ut a nobis filii nostri seueritate potius corrigantur, quam ignaua tepiditate ad perpetranda grauiora laxentur, vbi ait: *Quid vultis? in virga veniam ad vos, an in caritate & spiritu mansuetudinis? Omnino auditur inter vos fornicatio, & talis fornicatio, qualis nec inter gentes; ita ut uxorem patris sui aliquis habeat. Et vos inflati estis, & non magis luctum habuistis, ut tollatur de medio vestrum qui opus hoc fecerit. Ego quidem absens corpore, præsens autem spiritu, iam iudicavi ut præsens, eum qui sic operatus est, in nomine Domini nostri Iesu Christi. Ergo quia dixit Apostolus; Imitatores mei estote, sicut & ego Christi;* non nos præsumptuosos existimet homo, si sequentes Apostolum, quemquam ab ecclesia segregamus, donec reminiscatur, & reuertatur ad vitam, quam per Dominum Iesum Christum & baptismum meruit habere perpetuam, ne iam peccato faciente, ac diabolo persuadente, perdat & baptismi gratiam & vitam æternam.

XXII.

Enimuero quoniam cognouimus nonnullos inueniri sequipedas erroris antiqui, qui Kalendas Ianuarii colunt, cum Ianus homo gentilis fuerit: rex quidem, sed deus esse non potuit. Quisquis ergo vnum Deum Patrem regnantem cum Filio & Spiritu sancto credit, certe hic non potest integer Christianus dici, qui aliqua de gentilitate custodit. Sunt etiam qui in festiuitate cathedræ domni Petri apostoli cibos mortuis offerunt, & post Missas redeuntes ad

domos proprias, ad gentilium reuertuntur errores, & post corpus Domini, sacratas dæmoni escas accipiunt. Contestamur illam sollicitudinem tam pastores quam presbyteros gerere, vt quemcumque in hac fatuitate persistere viderint, vel ad nescio quas petras, aut arbores, aut ad fontes, designata loca gentilium, perpetrare quæ ad ecclesiæ rationem non pertinent, eos ab ecclesia sancta auctoritate repellant, nec participare sancto altario permittant, qui gentilium obseruationes custodiunt. Quid enim dæmonibus cum Christo commune, cum magis sumendo iudicium delicta videatur adde-
dere quam purgare?

XXIII.

Licet hymnos Ambrosianos habeamus in Canone, tamen quoniam reliquorum sunt aliqui, qui digni sunt forma cantari, volumus libenter amplecti eos præterea, quorum auctorum nomina fuerint in limine prænotata: quoniam quæ fide constiterint, dicendi ratione non obstant.

XXIV.

Illud quoque quamquam priorum Canonum sit auctoritate præfixum, quod dum inter se sæuiunt domini nostri, ac malorum hominum stimulo concitantur, & alter alterius res rapida cupiditate peruadit, ne ista caduca actione, qua inter se aguntur, ecclesiastica rura contingere aut contaminare præsumant, inuiolabiliter obseruandum censemus, vt quicumque tam ecclesiæ quam episcopi res proprias, quæ & ipsæ ecclesiæ noscuntur esse, quas pontifex actoribus ecclesiæ dignoscitur assignasse, vel

ANNO
 CHRISTI
 567.

abbatum, aut monasteriorum, siue presbytero-
 rum, quaquā temeritate peruadere, competere, vel
 confiscare præsumpserit, tunc reseruato corre-
 ctionis loco adhuc a presbytero eiusdem ecclesiæ,
 cuius interest, peruasorem conuenit admoneri: &
 si restitutionem distulerit, adhuc quasi filius ab om-
 nibus fratribus ad reddendum missis epistolis com-
 pellatur. Quod si pertinaciter in peruasione per-
 stiterit, & se tollere post tertiam commonitionem
 de re illa, aut ecclesiæ, aut propria noluerit, conue-
 nit vt omnes omnino vna conuiuentia, simul cum
 nostris abbatibus ac presbyteris, vel clero, qui sti-
 pendiis ex ipso alimento pascuntur, quia arma no-
 bis non sunt alia, auxiliante Christo, circumsepto
 clericali choro, necatori pauperum, qui res peruadit
 ecclesiæ, psalmus CVIII. dicatur, vt veniat super eum
 illa maledictio quæ super Iudam venit, qui dum lo-
 culos faceret, subtrahebat pauperum alimenta: ^s vt
 non solum excommunicatus, sed etiam anathema-
 tizatus moriatur, & cælesti gladio feriat, qui in
 despectu Dei, & ecclesiæ, & pontificum, in hac per-
 uasione præsumit assurgere. Illud etiam annecti pla-
 cuit, vt qui de fratribus ad dandum solatium venire
 pro certa infirmitatis necessitate non potuerit, ab-
 bates & presbyteros in vice sua transmittat. Qui si
 præter certam infirmitatis excusationem communi-
 tus, aut venire, aut transmittere noluerit, remotum
 se a fratrum caritate esse cognoscat. Nam, quod
 quidem non credimus, si quis contra decreta nostra
 tali temeratori communicare præsumpserit, in se
 causam excommunicationis transformet, & cum

eodem se a caritate omnium sacerdotum cognoscat esse remotum.

ANNO
CHRISTI
567.

XXV.

Conc. Parif.
III. c. 1.

Placet itaque, ac omnibus modis conuenit obseruare, vt quia nonnulli memores sui per quaslibet scripturas pro captu animi de facultatibus suis ecclesiis aliquid contulisse probantur, quod a diuersis Deum minus timentibus, eatenus mortifera calliditate tenetur, vt aliorum oblatio illis pertineat ad ruinam; nec intueri corde possint diem iudicii, dum nimix cupiditatis delectantur ardore. Quicumque ergo immemor interitus sui, res ecclesiis, vt supra diximus, delegatas iniuste possidens præsumpserit retinere, & veritate comperta res Dei seruis eius dissimulauerit reformare, ab omnibus ecclesiis segregatus, a sancta communionem habeatur extraneus: nec aliud mereatur habere remedium, nisi cum culpam propriam rerum emendatione purgauerit. Indigne enim ad altare Domini properare permittitur, qui res ecclesiasticas & audet rapere, & iniuste possidere iniqua defensione perdurat. Neatores enim pauperum iudicandi sunt, qui eorum taliter alimenta subtraxerint. Sacerdotalis tamen debet esse prouisio, vt vindictam admonitio manifesta præcedat, vt res usurpatas iniuste qui abstulit, adhibita æquitate restituat. Quod si neglexerit, & necessitas compulerit, postea prædonem sacerdotalis districtio maturata percellat. Neque quisquam per interregna res Dei nitatur defensare: quia Dei potentia cunctorum regnorum terminos singulari dominatione concludit.

ANN O
CHRISTI
567.

XXVI.

Vt iudices aut potentes qui pauperes oppri-
munt, si commoniti a pontifice suo se non emen-
dauerint, excommunicentur.

XXVII.

Nullus episcoporum de ordinationibus cleri-
corum præmia præsumat exigere, quia non solum
sacrilegum, sed & hæreticum est, sicut^s in dogma-
tibus ecclesiasticis habetur insertum, ad ordinan-
dum clericum per ambitionem, ad imaginem Si-
monis magi, pecuniam offerre sacerdoti; quia di-
citur: *Gratis accepistis, gratis date.* Et cum talis sit
qui gratiam Dei a sacerdote æstimat precio com-
parari, qualis ille qui vendit, vterque vsque ad Sy-
nodum ab ecclesia segregetur. Cauta est enim in
salutem prouisio ad effugiendam culpam delicti,
aditum delinquendi repellere.

Dogm. ec-
cles. c. 72.

Math. 10.

SVBSCRIPTIONES EPISCOPORVM.

Euphronius Turonicæ ciuitatis episcopus has constitutiones nostras
relegi & subscripsi. Notauit sub die XV. Kalendas Decembris, an-
no VI. regni domni nostri Chariberti gloriosissimi regis.

^h Prætextatus, etsi peccator, in Christi nomine episcopus ecclesiæ
Rothomagensis, hunc consensum nostrum secundum patrum sta-
tuta relegi, consensi, & subscripsi, sub die XV. Kalendas Decem-
bris, Turonus.

Germanus peccator episcopus ecclesiæ Parisiacæ consensi & sub-
scripsi.

Felix peccator episcopus ecclesiæ Namneticæ consensi & subscripsi.
Chalericus peccator episcopus ecclesiæ Carnotensis consensi &
subscripsi.

Domitianus peccator episcopus ecclesiæ Andegauensis consensi &
subscripsi.

Victorius peccator episcopus ecclesiæ Rhedonicæ consensi & sub-
scripsi.

Domnulus peccator episcopus ecclesiæ Cenomanensis consensi &
subscripsi.

Leudebaudis peccator episcopus ecclesiæ Sagensis cōsensi & subscr.

H h h h iij